జీవన పోరాటం

-మంథా భానుమతి

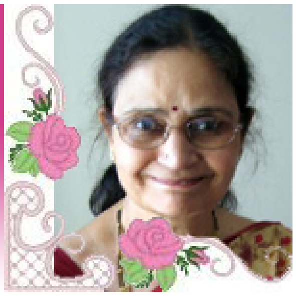

(గత సంచిక తరువాయి)

5

"అక్కా నీళ్ళపొయ్యి అంటించేశాను. కాఫీ డికాషన్ వేసేశాను.

వెనుక సావిడిమీదికి ఎక్కిన ఆనప్పాదుకి కాయ ఉంటే కోసి పులుసుకి ముక్కలు తరిగేశా. రెండు సోలలు బియ్యం, గ్లాసుడు కందిపప్పు కడిగిపెట్టాను. నేను స్కూలుకి వెళుతున్నా. బావ ఇవేళ వస్తాడనుకుంటా" నిద్రపోతున్న లక్ష్మికి చెప్పి ఇంట్లోంచి బయటపడ్డాడు గిరి.

"ఊఁ." అంటూ పక్కకి తిరిగి పడుకుంది లక్ష్మి. పక్కలో చంటిపిల్లాడు కేరుమని ఏడుస్తూ పాలకి తడుముతూ బుల్లి చేతుల్ని పొట్టమీద రాశాడు. నిద్రకళ్ళతో వాడిని సముదాయించే లోపు రెండో పిల్లాడు గట్టిగా కెవ్వుమంటూ అందుకున్నాడు.

ఇంక తప్పదనుకుంటూ లేచి ఒళ్ళు విరుచుకుంది లక్ష్మి. నడుం కలుక్కుమంది. అలాగే సవరదీసుకుంటూ జుట్టు దులిపి ముడివేసుకుంటూ పెరట్లోకి నడిచింది. పిల్లల ఏడుపులు సుప్రభాతం పలుకుతుంటే.

గిరి రాజమండ్రి వచ్చి నాలుగేళ్ళయింది. ఫిఫ్త్ ఫారంలోకి వచ్చాడు.

నరహరి గుంటూరులోనే ఉన్నాడు.

గోపాల్రావు నెలకి పదిహేనురోజులు పైగా కాంపులో ఉంటాడు.

నాలుగేళ్ళలో లక్ష్మికి ముగ్గురు పిల్లలు పుట్టారు. ముగ్గురూ మగపిల్లలే.

మూడోవాడికి రెండు నెలలు నిండాయి. ఎడంలేకుండా పుట్టిన పిల్లల పనులతో ఏడుపులతో అల్లరితో, నిద్రసరిగ్గా లేక నీరసించిపోయింది. అసలు చురుకుగా పనిచేసుకోగల స్వభావం కాదు.

"లక్ష్మీ ఏం చేస్తున్నావు" సుబ్బులు హడావుడిగా వచ్చింది. వారానికోసారి వచ్చి పిల్లలకి తలంట్లు, ఇంటిపన్లో సాయం.. కాదు, మొత్తం పనిచేసి వెళ్తుంటుంది.

లక్ష్మి మనసులో అమ్మయ్యా అనుకుంది.

"ఏది అత్తయ్యా వీళ్ళు ఇప్పుడే లేస్తున్నారు. నేను పొద్దున్నే లేచి గిరిని బడికి పంపి కొంత పనిచేసుకున్నా. ఇప్పుడే పెద్దాడికి పళ్ళుతోముదామని.."

ఒక్కసారి కోడలి మొహంలోకి చూసింది. అప్పుడే నిద్రలేచినట్లు తెలుస్తూనే ఉంది.

"అలాగటే. ఉండు నేను పెద్దాడి సంగతి చూస్తా. నువ్వు వెళ్ళి చిన్నాళ్ళని చూడు. దారా హరీ!"

నాలుగేళ్ళు నిండిన పెద్దమనవడ్ని తీసుకుని నూతి దగ్గరకి నడిచింది సుబ్బులు. వాడిది నరహరి పేరే.

తండ్రి అన్నగారి పేరు మొదటి కొడుక్కిపెట్టడం కోనసీమ ద్రావిడుల ఆచారం. అలాగే ఆడపిల్లకి అక్కగారి పేరు పెడతారు.

గింజుకుంటున్న హరిని మాటల్లో పెట్టి స్నానం చేయించి తయారుచేసి, పాలుపట్టి, పక్కింట్లో ప్రైవేటు మాష్టారి దగ్గర వదిలింది సుబ్బులు.

"ఏమ్మా గురువుగారు బాగున్నారా? నమస్కారాలు చెప్పండి." అంటూ హరిని దగ్గరగా తీసి పలక చేతికిచ్చాడు పక్కింట్లో అరుగుమీద ప్రైవేట్లు చెప్పుకునే ప్రకాశం మాష్టారు. అతను బలరామయ్యగారి వద్దే చదువుకున్నాడు. స్వతంత్రం వచ్చేవరకూ గాంధీగారి వెంట తిరిగి, అది సాధించాక ఇంటికొచ్చేసరికి ఇల్లు తప్ప ఏం మిగల్లేదు. "ఏదో గడిచిపోతుందిలేవయ్యా" ప్రకాశంకి సమాధానం చెపుతూనే, అరుగుమీద చివరగా, పక్షవాతంతో పడక్కుర్చీలో కూర్చున్న ప్రకాశం తండ్రిని పలకరించి లోపలికి నడిచింది సుబ్బులు. ముసలాయన మూలుగుతూ, స్వాధీనంలో ఉన్న ఎడం చెయ్యిని తిప్పాడు. కుడిభాగం, నోరు పనిచెయ్యవు.

"బావున్నావా సుబ్బులొదినా! ఇన్నాళ్టికి గుర్తుకొచ్చామా" ఆప్యాయంగా, నిష్ఠూరంగా అంది ప్రకాశం తల్లి కావుడు. రెండు కుటుంబాలకీ దూరపు బంధుత్వం ఉంది. నిజమే. వారం వారం వచ్చినా ఎక్కి తొక్కి అయిపోతుంది సుబ్బులుకి. ఏవో పనులు. సందివేళ అవకుండా వెళ్ళిపోవాలి మళ్ళీ.

"ఏదీ ఇలారావడం అలా వెళ్ళడం అవుతోంది. కులాసానా వదినా!"

"చూస్తున్నావుగా సుబ్బులూ. స్వతంత్ర భారతం అంటూ తిరిగి, చదువు పాడుచేసుకుని, ఉద్యోగం సద్యోగం లేక అలా ఉన్నాడు అబ్బాయి. మీ అన్నయ్య ఇలా. కోడలు పురిటికెళ్ళిందిలే. ఇంట్లోనేనొక్కదాన్నే. ఇవేళ మా ఇంట్లో భోంచేద్దువుగాని. చాలారోజులయింది కబుర్లు చెప్పుకుని" ఆశగా అడిగింది కావుడు.

"ఇంకోసారి వస్తాలే వదినా. లక్ష్మికి కాస్త సాయంచేసి."

" అది చేసేరావమ్మా కోడలు ఆ మాత్రం వడ్డించుకుని తినగలదులే"

సరే అని తలూపింది సుబ్బులు, అసలే అంతంత మాత్రం సంసారం. తను కూడా భారం అనుకుంటూ.

●●●

"వచ్చేప్పుడు కాస్త పనసపొట్టు తెచ్చి ఇక్కడ కూరొండానొదినా. ఆవ ఘాటుగా పడింది. రుచిచూస్తారేమో అని. మడి బట్టతోనే వచ్చాకదా అని తీసుకొచ్చాను. ఇంకా ప్రకాశం తినలేదేమో కదూ"

రోడ్డు మీదకి వెళ్ళక్కర్లేకుండా. పెరట్లోంచే పక్కింట్లోకి వెళ్ళచ్చు.

సుబ్బులు అలాగే వచ్చింది భోజనానికి.

మొదట్లో రాననే చెప్పేద్దామనుకుంది.

కావుడు ఏదో చెప్పాలనుకుంటోందని గ్రహించి తను పని త్వరగా చేసుకుని వచ్చింది. పైగా గిరి సగం వంటకి తయారు చెయ్యనేచేశాడు.

"ఇప్పుడే మీ అన్నయ్యకి తినిపించా. ప్రకాశం ఒంటిగంటక్కానీ రాడు. పదకొండింటికి ఓ గ్లాసు కాఫీ తాగుతాడులే. మనం తినేద్దాం. అప్పుడే పన్నెండవుతోంది. నువ్వు ఇంకా పప్పులు, పోపు గింజలు బాగుచేసుకోవాలేమో " పీటలు, ఆకులు వేస్తూ అంది కావుడు.

సుబ్బులు నవ్వి ఊరుకుంది. నిజమే.

సరుకులు తెచ్చినవి అలాగే అట్టిపెట్టేస్తుంది లక్ష్మి.

సుబ్బులు వచ్చినప్పుడు బాగు చేసి డబ్బాల్లో సర్దివెళ్తుంది.

"ఏమీ చెయ్యలేదొదినా. పప్పు, పులుసు, దొడ్లో చిక్కుడుకాయలు కోసి పులుసు బెల్లం పెట్టివండాను. నెయ్యి నిండుకుంది. ఏమీ అనుకోవు కదాని రమ్మనేశాను."

"బావుంది. ఇంతకంటే ఎవరు మాత్రం ఏం చేసుకుంటారూ. అసలు ఈ పప్పు నూనె ముందు వెన్నకాచిన నెయ్యి కూడా సాటిరాదు.

ఏదైనా చెప్పాలనుకుంటున్నావా వదినా?" పప్పు అన్నంలోనే పులుసు కలిపేసి, నూనె వేసుకుని ముద్దనోట్లో పెట్టుకుంటూ అడిగింది సుబ్బులు.

"అంటే.. అన్నాలు తిన్నాక.." చెప్దామా వద్దా అనుకున్నట్లు గొణిగింది కావుడు.

"నేను ఒంటిగంటకి గిరి వచ్చి వెళ్ళాక వచ్చేదా? కొద్దిగా పని ఉంది, చూసుకుని వస్తాను. కూర చాలా బాగుందొదినా. ఇంట్లో కాసినవంటే అంతే మరి." తేనెలూరుతున్నట్లున్న చిక్కుడు కాయని నవులుతూ అంది సుబ్బులు.

"పనసకాయకూర మాత్రం అచ్చు పెళ్ళిళ్ళల్లో చేసినట్లు లేదూ."

●●●

"అత్తయ్యా వచ్చావా. అనుకుంటున్నా ఇవేళో రేపో వస్తావని" పెరట్లోకి కాళ్ళు కడుక్కోడానికని వచ్చి సంభ్రమంగా అన్నాడు గిరి.

అత్తయ్య వస్తే రుచిగా దొరుకుతుంది భోజనం. ఒంటిగంటకి వచ్చి అన్నం తినివెళ్తాడు. బడి దూరమే. రానూపోనూ అరగంటపైన పడుతుంది. కానీ తప్పదు. పొద్దున్న తిని వెళ్ళడానికి వంట అవదు.

"బాగా చదువుతున్నావురా. ఉండు నేనొచ్చి పెడతా." గిరిని మురిపెంగా చూస్తూ అంది సుబ్బులు. అంతా తాత పోలిక గిరి. స్ఫురద్రూపి. ఎప్పుడూ చురుకుగా నవ్వుతూ ఉంటాడు.

"ఫరవాలేదు. పాసవుతాన్లే. ఏం వండావు?"

చదువుగురించి అడుగుతే అంతగా నచ్చదు గిరికి.

ఇంట్లో చదువుకోడానికి అస్సలు వీలవదు. గోపాలావులేనప్పుడు, బజారుపని, ఇంటిపని అంతావాడిదే పుస్తకాలు ముందేసుకున్నప్పుడల్లా. ఏదో ఒకపిల్లాడు ఏడుస్తున్నాడని ఆడించమంటుంది లక్ష్మి.

రాత్రి దీపం బుడ్డి ముందు కూర్చుని కష్టం మీద హోం వర్కు పూర్తిచెయ్యగలుగుతాడు.

గోపాలావు ఉండేదే నెలకి వారం రోజులు. ఇంట్లో ఉన్నంతసేపూ గిరీ, గిరీ అంటూ వెనకాలే తిప్పుకుంటాడు.

హాల్లో చాపమీద పడుకున్న లక్ష్మి లేవబోయి, అత్తగారు వడ్డిస్తుంటే పక్కకి తిరిగి మళ్ళీ పడుకుండిపోయింది.

ఇంకొంచెం అన్నం మజ్జిగలోకి వడ్డించబోతే చెయ్యి అడ్డం పెట్టాడు గిరి.

ఆశ్చర్యంగా చూసింది సుబ్బులు. ఇదివరకు తినేదాంట్లో సగం కూడా తినలేదు.

"ఇప్పుడు రెండుపూటలా సుష్టుగా దొరుకుతోంది కదా అత్తయ్యా. అందుకని ఎక్కువ తినలేను. పైగా ఒక మైలు నడవాలి తినగానే. నేను ఆవులాంటివాడిని. మేత దొరకదనుకుంటే లాగించేస్తాను." పకపకా నవ్వి, లేచి కంచం తీసుకెళ్ళి శుభ్రంగా తోమి బోర్లించి, తిన్న దగ్గర నీళ్ళు చల్లి తుడిచి, పుస్తకాల సంచి తీసుకుని వీధిలోకి పరుగెత్తాడు.

పరుగెడుతున్న గిరిని ఓరగా చూసింది, గిన్నెలు వంటింట్లో సర్దుతున్న సుబ్బులు. గుమ్మానికి సరిపోయే పొడుగున్నాడు.

వేసుకున్న నిక్కరు పొట్టైపోతే అంచు దగ్గర కుట్లు తీసేసినట్లున్నాడు.

పీలికలు వేళ్ళాడుతున్నాయి. పొడుగయ్యాడు కానీ అందుకు తగ్గలావు అవలేదు గిరి. చొక్కా వదులుగా సంచి చుట్టుకున్నట్లుంది. గోపాలావుది అయివుంటుంది. కాళ్ళకి చెప్పులు ఎలాగా ఉండవు.

సుబ్బులు గుండె సన్నగా మూలిగింది.

నరహరి దగ్గరుండి ఉంటే ఇంకొంచెం బాగా ఉండేవాడేమో?

ఈసారి పండక్కి వీడికి కొత్తబట్టలు కొనాలి అనుకుంటూ, ఆవాలు, జీలకర్ర, పెసలు ఉన్న పొట్లాలు తీసుకుని పక్కింట్లోకి నడిచింది.

"వదినా. ఇవుండిపోయాయి. మాట్లాడుకుంటూ బాగుచేద్దామని తెచ్చేశాను. కోడలు కునుకు తీస్తోందిలే. చేట, పీట తియ్యి"

సుబ్బులు మాట వింటూనే కావుడు, నట్టింట్లో పీటలు వేసింది.

చాటలో జీలకర్ర పోస్తూ అంది సుబ్బులు.

"ఇప్పుడు చెప్పు. ఏమయింది?"

పీట చేటలో పెట్టి ఆవాలు దొర్లిస్తూ, ఆగిపోయిన రాళ్ళూ రప్పల్నీ ఏరి పక్కకి పడేస్తూ, ఆలోచనలో పడింది కావుడు. ఎలా మొదలుపెట్టాలా అని.

"నీ కోడలు గురించేనా. ఒంట్లో బాగోలేదా?" సుబ్బులే ఎత్తింది.

"ఒంట్లో బాగానే ఉంది. పురుడు పోసుకుని ఇంక ఇక్కడికి రాదుట. ప్రకాశం ఏమీ పట్టించుకోడు. నిమ్మకి నీరెత్తినట్లు కూర్చున్నాడు. నాకేం చెయ్యాలో పాలుపోవట్లేదు."

రెండు నిమిషాలు, చెరుగుతున్న చప్పుడు తప్ప ఇంకేం వినిపించలేదు. ప్రకాశం భోంచేసి నిద్రపోతున్నట్లున్నాడు.

మళ్ళీ మూడింటికి అతని బడి మొదలవుతుంది.

"ఎందుకనీ" సుబ్బులు నిశ్శబ్దాన్ని ఛేదించింది.

"ప్రకాశం వీధిబడి దానికి నచ్చలేదు. వచ్చే ఆదాయం బొటాబొటీగా సరిపోతుంది. ఎక్కడైనా ఉద్యోగం చూసుకోమంటుంది. ఉన్న ఇంటినుంచి వచ్చిన పిల్లకదా. పెళ్ళికి ముందు ఇదేం కనిపించలేదు.

అప్పుడు నిరాడంబర జీవితం అంటూ కబుర్లు చెప్పుకున్నారు. దిగితేకానీ తెలీలేదు."

సుబ్బులు గట్టిగా నిట్టూర్చింది.

ప్రకాశం భార్య సరోజిని చెన్నపట్నంలో పెద్ద ప్లీడరుగారి అమ్మాయి. ధనవంతులే. గాంధీగారి ఉపన్యాసం విని, ఖద్దరు చీరలు కట్టి, ఒంటిమీదున్న నగలు విరాళం ఇచ్చి స్వాతంత్ర్య ఉద్యమంలో చేరింది. అప్పుడే ప్రకాశం పరిచయం అయ్యాడు.

స్వతంత్రం వచ్చాక ఇంట్లో వాళ్ళని ఎదిరించి మరీ చేసుకుంది.

ఉద్యమంలో ఉండగా ఒకటే దృష్టి, ధ్యేయం. అందరిదీ ఒకేబాట.

అప్పుడు కలిసిన అభిప్రాయాలు. కోరి వివాహం చేసుకున్నా కలవడం మానేశాయి. యస్సెసల్సీతో చదువాపేసి వార్ధా వెళ్ళిన ప్రకాశంకి స్వతంత్ర భారత్‌లో ఉద్యోగం రాలేదు.

ముప్పై ఏళ్ళు నిండి. ఉన్న ఊర్లోనే ఉపాధికావాలనుకుంటే వచ్చే రోజులు కావు.

ఎవర్నీ నోరు తెరిచి అడిగే స్వభావం అసలేకాదు.

అందుకే అరుగు మీద బడి నడపడం ప్రారంభించాడు ప్రకాశం.

కాపురానికి వచ్చిన కొద్దినెలలకే సరోజిని వాస్తవం తెలుసుకుంది.

జీర్ణించుకోలేకపోయింది.

చెన్నపట్నంలో కార్లలో తిరుగుతూ మహిళామండలి, క్లబ్బు అంటూ క్షణం తీరికలేకుండా ఉండేది.

ఇంక ఉద్యమంలో చేరాక అయితే చెప్పనక్కరలేదు.

పెళ్ళిచేసుకున్నాక ఆడవాళ్ళు ఇంట్లోనే ఉండాలనుకునే కుటింబంలో కాళ్ళూ చేతులూ కట్టేసినట్లయి గిలగిల్లాడిపోయింది.

ఆ సంగతంతా అప్పుడప్పుడు చెవిన పడ్డ వార్తలతో సుబ్బులు గ్రహించ గలిగింది.

"ఇప్పుడేం చెయ్యమంటుంది.?"

ఈ సమస్యకి పరిష్కారం కష్టమేనని తెలుసు సుబ్బులుకి. సరోజిని. పుట్టబోయే పిల్లల్ని తన ఆశలకి అనుకూలంగా ఈ ఇంట్లో అయితే పెంచలేదు.

"మద్రాసు వచ్చెయ్యమంటుంది. అక్కడ వాళ్ళ నాన్న కోర్టులో ఏదో ఒకటి వేయిస్తాడట.

వీడేమో మమ్మల్ని వదిలి వెళ్ళనంటున్నాడు.

కోడలు రాకపోతే అప్రదిష్ట మాట అలా ఉంచి, పిల్లా పాపల్లేకుండా వీడి బతుకు అధ్వాన్నం అయిపోతుందని బెంగనాకు. వాడెళ్ళిపోతే నేను నిభాయించుకురాలేను. మీ అన్నయ్య చూస్తే అలా. ఏం చెయ్యాలో బోధపడట్లేదొదినా" కావుడూ కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుంది.

క్లిష్ట సమస్యే. కావుడికి ఆదుకునే వాళ్ళు ఎవరూ లేరు. అందరివీ అంతంత బతుకులే.

"అందుకే వియ్యానికయినా కయ్యానికైనా సమ ఉజ్జీకావాలంటారు." కావుడే అంది, బాగుచేసిన ఆవాలు డబ్బాలో పోసి, పెసలు పీటమీద పోస్తూ.

"అబ్బ. ఈ జీలకర్రలో తుక్కులెక్కువ సరుకు తక్కువ. దోచేస్తున్నారనుకో వదినా.

పోనీ. కొన్నాళ్ళు ప్రకాశం వెళ్ళి చూస్తే బాగుంటుందేమో?

ఎలాగైనా పిల్లలు బాగుపడ్డం కావాలి కదా మనకి."

"మరి మా మాటేమిటి. అసలు వీడిని వప్పించడం ఎలా? ఇంకో నలుసుంటే బాగుండేది వదినా. మొత్తానికి వీడిమీదే పడింది భారం."

"ఉంటే ఇంకో సమస్య వచ్చేదేమో. ఎవరికి తెలుసు.

వచ్చేవారం నరహరి వస్తున్నాడు. రాగానే నిన్ను కలవమని చెపుతాను. ఏదో ఆలోచిద్దాం.

నువ్వేం బెంగపడకు. ప్రకాశం చాలా నెమ్మదస్తుడు. వాడికి ఏ కష్టం రాదు. నన్ను నమ్ము." బాగు చేసిన సరుకుల్ని డబ్బాల్లో పోసుకుని లేచింది సుబ్బులు.

"నీ మాట నిజమైతే అంతకంటే ఏం కావాలి" కావుడు నిట్టూరుస్తూ, సుబ్బులుకి బొట్టుపెట్టి పంపించింది.

(కొనసాగింపు వచ్చేసంచికలో)

Click here to share your comments on this story